

El Montgó i l'esbarzer

Josep Castelló & Roger Batalla

PROPOSTA DIDÀCTICA
DE PILAR PUCHADES

24

© Josep Castelló
Il·lustracions de Roger Batalla
190 x 130 mm., 72 pàgines
Enquadernació en rústica

© 2009 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya ☎ 961 590 883
info@bullent.net

Colometa, una princesa casada sota pressions amb un rei tirà, ha sofert una terrible maledicció per part de la fada del rei, que la converteix en bestiola junt amb el guardià que la protegeix. Carme, la seua fidel donzella, haurà d'arriscar la seua vida mirant de salvar la princesa i el seu estimat cavaller, recorrent a Montgó, el déu que habita en la muntanya màgica de La Marina

L'AUTOR

Josep Castelló i Vives, nascut a Pedreguer (La Marina Alta) el 1944, és corredor d'assegurances i col·labora amb revistes professionals del sector. Va ser alcalde del seu poble des de 1983 fins a 1991. Ha publicat *Contes de pansero* (2005) i *El tresor dels maulets* (2007) en Edicions del Bullent. La majoria dels seus contes, com ara *El Montgó i l'esbarzer*, han estat escrits per a ser contats als seus néts i nètes.

Les propostes didàctiques que trobareu a continuació s'han articulat en dos grans apartats. El primer, *ABANS DE LA LECTURA*, conté material que pot servir per aproximar-nos a l'obra. En la segona part, anomenada *DESPRÉS DE LA LECTURA*, hi ha tot un seguit d'activitats que n'inclouen de diferents tipus:

- ▶ Comprensió lectora.
- ▶ Activitats de creació a partir de models.
- ▶ Exercicis d'ortografia.
- ▶ Exercicis per treballar els recursos retòrics.
- ▶ Activitats de caràcter transversal.

ABANS DE LA LECTURA

1. Fixa't en el títol.

a) Està compost per dos sintagmes nominals (*El Montgó, l'esbarzer*) units per la conjunció copulativa *i*. Apunta altres títols que hages llegit i que tinguen aquesta mateixa estructura.

.....

.....

.....

b) Aturem-nos en la primera part: el Montgó.

- Què és?

.....

- On es localitza?

.....

- Enganxa una fotografia dins el marc.

c) Ara és el torn de la segona: l'esbarzer.

- Digues què és i si n'has vist mai algun.

.....

- Quin és el fruit de l'esbarzer? N'has menjat?

.....

- Apunta una recepta que tinga com a ingredient principal el fruit de l'esbarzer.

2. *El Montgó i l'esbarzer* pertany a la col·lecció “Estrella de mar” d'Edicions del Bullent. Respon.

a) Quins altres títols has llegit?

.....

.....

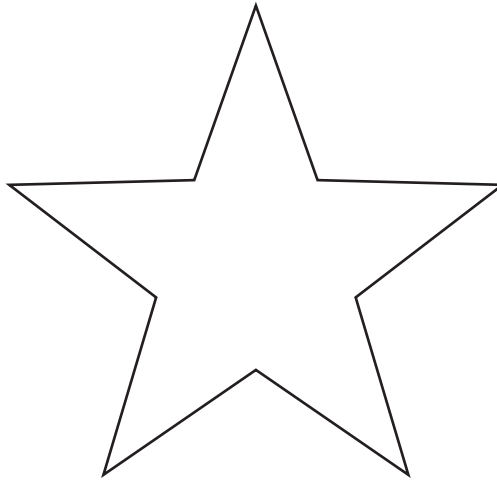

b) Quin és el nom científic de l'estrella de mar?

.....

.....

c) T'agrada el dibuix? Proposa'n un altre.

3. Visita el lloc web de l'editorial; és www.bullent.net i respon les preguntes següents.

a) Escribe tres títols dels que apareixen en l'apartat de *Novetats*.

.....

.....

b) Entra a les *Col·leccions* i copia el nom de les dedicades als lectors entre 6 i 12 anys.

.....

.....

c) Dins la col·lecció *Estrella de mar* hi ha diferents títols. Busca'n cinc que han sigut guardonats amb el *premi Carmesina de narrativa infantil*.

.....

.....

d) Ves a *Distribució* i busca les llibreries del teu poble o ciutat on es poden comprar llibres de *Bullent*.

.....

.....

4. Fulleja atentament les primeres pàgines del llibre i la darrera.

a) ISBN, què vol dir? Quin és el de *El Montgó i l'esbarzer*?

.....

.....

b) A qui dedica l'autor l'obra?

.....

.....

c) A qui dóna les gràcies l'autor i per què ho fa (p. 71)?

.....

.....

5. Al voltant de l'autor: Josep Castelló.

a) Quants anys té?

b) A què s'hi dedica en l'actualitat?

c) Entre 1983 i 1991 Castelló va ser alcalde de Pedreguer. Representar un municipi és una tasca complexa i potser no en coneixes massa detalls, com a aproximació et propose aquestes activitats.

1. Llegeix el quadre sobre les competències de l'alcaldia i respon.

LES COMPETÈNCIES DE L'ALCALDIA
Dirigeix el govern i l'administració municipal
Representa l'ajuntament
Dirigeix, inspecciona i impulsa els serveis municipals
Dicta bans
Aprova l'oferta d'ocupació pública i exerceix la direcció del personal que treballa a l'ajuntament
Exerceix la direcció de la política municipal
Aprova els projectes d'obres i serveis
Adquireix béns quan el seu valor no supera el deu per cent dels recursos ordinaris del pressupost
Contracta i dóna concessions quan el seu valor no supera el deu per cent dels recursos ordinaris del pressupost

- Subratlla totes les paraules el significat de les quals desconegues i ves-hi al diccionari.
- Té l'alcalde un poder limitat o absolut?
- Què és un ban? I una ordenança municipal?
- Quins serveis municipals coneixes?

2. Joc de rol. La classe es divideix en grups de fins a vuit alumnes. En cada grup hi ha una comissió de govern formada per l'alcalde o l'alcaldessa, diversos regidors que tenen competències en educació, esport, medi ambient; i un nombre de regidors sense competències assignades.

● D'una banda, es reuneix la comissió de govern i proposa temes, referits a les regidories citades, per millorar el municipi. D'altra banda, es reuneixen els regidors sense competències i redacten propostes als regidors que integren la comissió de govern.

- S'intercanvien les propostes i els temes entre la comissió de govern i els altres regidors.
- Cada grup es reuneix per debatre i votar les propostes més atractives.
- El portaveu de cada grup informa la resta els acords presos.
- Tota la classe vota i tria les cinc millors propostes presentades.

3. Cada municipi té uns símbols o elements que l'identifiquen. Investiga sobre el teu.

SÍMBOLS	<i>Dibuixa la bandera</i>	<i>Dibuixa l'escut</i>
Descripció		
Origen històric		
Data d'elecció		

4. A banda dels símbols, altres elements fan que un municipi es diferencie de la resta. Ompli la graella per veure les particularitats del teu.

Festes	
Productes típics	
Personatges cèlebres	
Equips esportius	
Altres elements	

5. I ara una prova. Coneixes el país?

DE QUIN MUNICIPI ES TRACTA?	
Va nèixer Ausiàs March	
La ciutat del torró	
El poble de les calçotades	
Celebra la <i>Tomatina</i>	
Té el misteri més famós	
La romeria de les canyes	
La ciutat del joguet	

6. La història de Josep Castelló s'estructura en capítols. Copia els títols i comenta breument de què penses que tracta cadascun i quan acabes la lectura mira si has encertat!

● 1r:

.....

● 2n:

.....

● 3r:

.....

● 4t:

.....

● 5é:

.....

DESPRÉS DE LA LECTURA

1. Fitxem el llibre.

Autor:

Il·lustrador:

Títol:

Editorial: Any:

Col·lecció: Número:

Nombre de pàgines: Nombre de capítols:

Té il·lustracions? A color o en blanc i negre?

Personatges més importants:

.....

Qualifica el llibre de 0 a 10:

.....

Opinió personal:

.....

.....

.....

.....

2. Control de lectura.

a) Per què Bonhome no podia provar que l'exèrcit de Malafí era qui atacava els pobles fronterers?

.....

.....

b) A canvi de què Malafi deixaria d'atacar Terraestrete? Ho va aconseguir?

c) Per què va accedir Colometa a unir-se en matrimoni amb Malafi?

d) Per què no van dansar en la festa de noces de Colometa i Malafi?

e) Com va morir Bonhome?

f) Qui va descobrir la història d'amor de Colometa i Coratge? Quin càstig se'ls va imposar?

g) De quina manera empitjorà la vida dels súbdits de Terraestrete durant el regnat de Malafi?

h) Quin era el nom de la donzella de Colometa? De qui era família? Quin càrrec li atorga Colometa?

i) Esmenta algun dels plans de fugida de Coratge.

j) Quin objecte va donar Segària a la donzella? Per què era màgic?

k) Digues quins entrebancs es va trobar Carme en el trajecte d'anada al Montgó.

l) Quina nit es desfarà el malefici de Suquel? Amb quines condicions?

m) Què va ocórrer amb Malafi i els seus fidels seguidors després de desfer-se l'encanteri?

n) Què va prometre Colometa en ser coronada reina de Terraestrete i Terraampla?

o) Quin sobrenom tenia el rei Bonhome? I Colometa?

3. Sopa de lletres. Busca el nom de tres plantes que han aparegut al relat i altres tres típiques de la flora del País Valencià i després relaciona-les amb les imatges.

G	R	A	L	F	A	L	S	R	O	A	R
R	B	L	R	A	P	E	S	E	H	A	S
E	E	A	T	P	A	R	B	A	T	X	O
V	D	I	L	F	P	L	A	O	I	U	F
O	U	A	B	A	I	L	L	A	M	B	A
L	A	G	A	B	D	I	E	D	O	E	L
I	Q	H	R	Z	A	R	F	G	A	I	G
G	A	F	A	B	E	R	E	R	P	P	U
A	B	M	C	O	R	R	N	C	O	I	E
S	R	E	Z	R	A	B	S	E	M	L	R
X	P	N	E	T	E	T	S	C	E	N	A

4. En quins grans espais geogràfics se situa la història presentada per Josep Castelló? Són reals tots els llocs que s'esmenten?

.....

.....

5. Pel que fa al temps, creus que és una història actual, és a dir, que avui pot ocórrer o pel contrari és una situació més pròpia d'altres èpoques? Raona la resposta i copia els fragments que ho il·lustren.

.....

.....

6. Terraestreta i Terraampla són els regnes on s'esdevé gran part de la història de *El Montgó i l'esbarzer*. Són dos mots compostos, la categoria gramatical del primer element és nom o substantiu i el segon element és un adjectiu, busca altres paraules compostes que tinguin la mateixa estructura.

Primer terme: substantiu	Segon terme: adjectiu	Mot compost
	+	
	+	
	+	
	+	
	+	

7. Coneixes el *Joc de les paraules maleta*? Consisteix a buscar paraules contingudes en una paraula. Per exemple, dins *Terraestreta* hi ha: *terra, estreta, estret, Ter, te, tret, treta, es, ta*. Mira quantes hi ha a dins de les paraules que acabes d'escriure en l'activitat 4. Podeu fer a mode de competició, té premi qui en traga més en un minut. Tic-tac, tic-tac, tic-tac...
8. Un *feix* (p. 43) és un conjunt de coses aplegades una al costat de l'altra i lligades perquè no se separen. Busca el substantiu que faci referència al conjunt de les paraules que trobaràs a continuació.

- Arbres
- Canyes
- Fang
- Cristall
- Llibres

9. A l'inici del capítol primer s'esmenta el personatge Tirant lo Blanc. És possible que abans hages escoltat les seues aventures. Comprova si recordes res amb el següent vertader o fals. De segur que el mestre o la mestra t'ajudarà a fer memòria i a corregir les afirmacions falses.

	V / F
- <i>Tirant lo Blanch</i> és una obra creada per Joanot Martorell.	
- <i>Tirant lo Blanch</i> és una obra del segle XX.	
- Tirant estava enamorat de Carmesina.	
- Tirant era un cavaller molt valerós.	
- Carmesina era filla d'un llaurador.	
- Tirant era molt amic del rei Artús.	
- Carmesina es va convertir en la reina de l'Imperi Bizantí.	
- Tirant va morir per culpa d'un refredat.	
- Carmesina es va enverinar en assabentar-se de la mort de Tirant.	

10. Busca a la pàgina 47 el femení d'*ogre* i després forma el de les paraules del llistat.

- Ogre
- Alcalde
- Pagés
- Princesa
- Emperador
- Carnisser
- Metge
- Psicòleg

I ara respon:

a) Quants sufixos diferents hi ha a dalt per formar el gènere femení?

.....

b) En coneixes altres? Posa exemples.

.....

.....

11. *Salamó* (p. 7) va ser el darrer rei d'Israel.

- Se'l recorda per la seua saviesa, la riquesa i el poder que tenia però tenia una virtut que reeixia per sobre de la resta, saps quina?

.....

.....

- Saps qui era el seu pare?

.....

.....

- Coneixes els títols que se li atribueixen?

.....

.....

12. A Terraestreta hi havia: cirerers, ametllers, garrofers, oliveres (p. 6). Completa la graella.

ARBRE Enganxa una foto o fes un dibuix	FRUIT Enganxa una foto o fes un dibuix	PER QUÈ APROFITA?
CIRERER		
AMETLLER		
GARROFERA		
OLIVERA		

13. Vocabulari. És possible que durant la lectura no hages entès algunes paraules. Juguem amb elles: et done la definició del diccionari, la pàgina en què han aparegut i la primera lletra. Busca-les i després escriu una breu història on apareguen totes.

- B _ _ _ _ _ (plural, p. 10): escut d'armes.
- A _ _ _ _ _ (plural, p. 50): cavitat natural on predomina la component vertical
- I _ _ _ _ _ (p. 57): buscar de venir en coneixement d'alguna cosa.
- E _ _ _ _ _ (masculí plural, p. 59): que expressa esverament, esglai.
- A _ _ _ _ _ (masculí singular, p. 61): mancat de coratge, acovardit.

TÍTOL:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. A la pàgina 11 s'esmenten aquests tipus de nuclis de població: *pobles*, *viles* i d'habitatges tradicionals: *alqueries*, *masies*. Amb l'orientació del mestre o la mestra de Medi o de Socials, explica en què es diferencien i amplia la llista.

15. El rei Bonhome era una bona persona i molt savi. Segons el narrador era... ho esbrines tu? Cada xifra representa una lletra de l'abecedari, quan ho tingues, escriu-ho al pergamí.

2-15-14-8-15-13-5 / 5-18-1 / 4-5-12 / 16-5-14-19-1-13-5-14-20 / 17-21-5 / 12-1 /
13-9-12-12-15-18 / 1-18-13-1 / 5-18-1 / 12-1 / 9-14-20-5-12-12-9-7-5-14-3-9-1 / 9 /
12-1 / 13-9-12-12-15-18 / 2-1-20-1-12-12-1 / 12-1 / 16-1-21.

16. Malafí i Bonhome eren dues persones ben diferents. Busca al llibre les paraules negatives que es relacionen amb el primer i les positives que caracteritzen Bonhome.

BONHOME	MALAFÍ
just (p. 6)	cruel (p. 9)

Ara fes el mateix amb les fades Suquel i Segària.

SEGÀRIA	SUQUEL

17. Continuem parlant-ne dels personatges.

a) Amb quin personatge de *El Montgó i l'esbarzer* t'identifiques? Per què?

.....

.....

b) Quin t'agradaria ser? Per què?

.....

.....

c) I quin és per a tu el més dolent? Per què?

.....

.....

d) Imagina que eres escriptor o escriptora. Ara que ja t'has posat en el paper inventa un personatge. Pots fer com un collage de tots els personatges de conte que recordes, de segur que te'n surt un de ben redó. Ànim!

18. La història d'amor de Colometa i Coratge és semblant a la de Romeu i Julieta.

a) Saps qui eren? On vivien? Gràcies a quin escriptor anglès s'ha perpetuat la seua història? Documenta't i conta la seua llegenda als companys i companyes.

b) Després feu entre tots un exercici de memòria i engreixa la llista amb altres parelles famoses de la literatura o del cinema o dels dibuixos animats.

19. Carme de camí al seu poble cantava la següent cançó.

*Ja plou i plourà,
Farem un replà
De pica i morter,
Farem una xica
Com un garrofer.*

I ara ve la bona: inventa't una cançó que tinga la mateixa estructura que la de Carme. Afina l'enginy i trau la vena poètica.

Ja + verb en present + i + verb en futur,

.....
Farem + de + substantiu concret

.....
De + substantiu + i + substantiu,

.....
Farem + un / una + substantiu

.....
Com un / una + substantiu.
.....

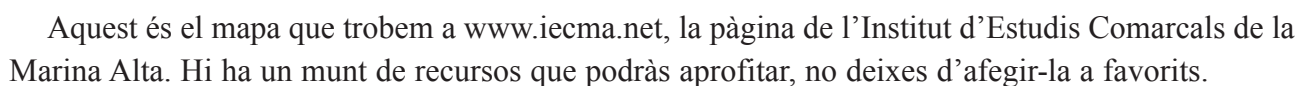
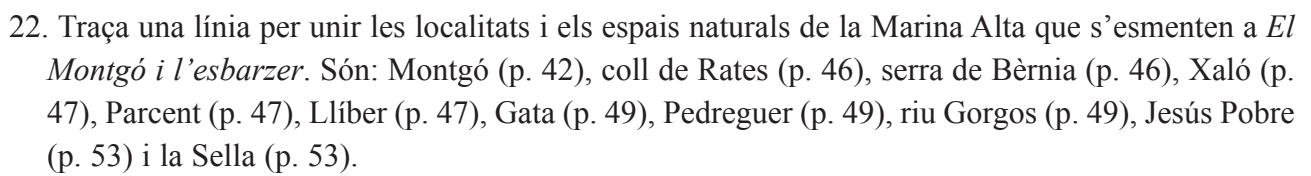
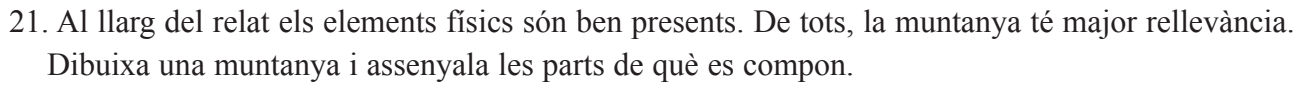
20. Les estacions de l'any tenen una importància cabdal en la història que ens ocupa. Podries respondre aquestes qüestions?

a) Quantes hi ha?

.....
b) Per quin nom se les coneix?

.....
c) Quan es dona el canvi d'estacions?

.....
d) Explica que són els solsticis i els equinoccis.
.....
.....
.....

23. Pop és un ogre al qual temen els habitants de la Marina Alta. En quasi tots els pobles hi ha llegendes sobre éssers sobrenaturals: fantasmes, bruixes, nans, fades, etc. Contes la teua preferida? Si no te'n saps cap demana els avis que t'ajuden, ells se'n saben moltíssimes!
24. No deixem encara Pop. Quan llegies la seua manera de viure no t'ha recordat altre ogre? Quin? Descriu-lo físicament i parla també del seu caràcter i dels gustos que té.
25. El raïm de moscatell és un dels més conreats a casa nostra però hi ha altres varietats que també són característiques de les nostres terres. Organitzeu una visita guiada al celler del vostre poble i que us informen ben bé.
26. Fes un dibuix dels vestits de noces de Colometa i Coratge seguint fidelment la descripció que se'n fa a la pàgina 67: *“La reina, per demostrar la seua gran estima a Coratge, anava abillada amb un vestit de seda brodat amb fil d'argent i d'or, sembrat de robins, maragdes i perles ben grosses, i Coratge també vestit de gentilhome, adornat amb cordons d'or, com correspon a un cavaller”*.

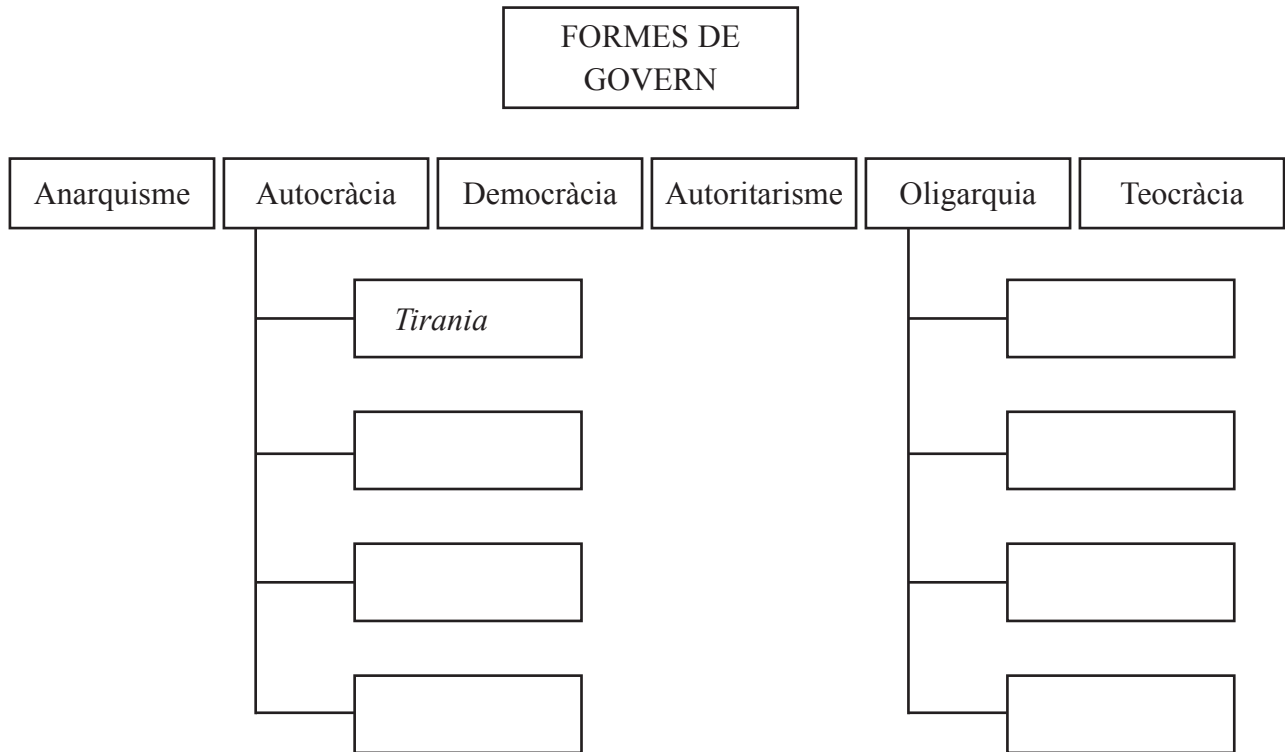
COLOMETA

CORATGE

27. Malafi governava sota la forma d'una tirania (p. 61), amb l'arribada de Colometa al poder la situació va canviar i els súbdits van viure més lliures. Entre tots i amb l'ajuda del mestre o la mestra elaboreu un mapa conceptual on queden plasmades totes les formes de govern que es coneixen i la definició o les característiques més reeixides. Podeu agafar com a guia el següent mapa.

28. “Malafi continuava desconfiant [...] viatjava en una granera voladora, dotada d'una propietat especial i màgica que li permetia aconseguir més velocitat que les modernes turbines d'injecció.” (p. 57).

a) Fixa't en la part subratllada. Es una construcció comparativa (ho sabem perquè apareix *més... que*) que et serveix de model perquè tu n'escrigues cinc.

.....

.....

.....

.....

b) Però també pot ser una exageració -també se li diu hipèrbole- això, oi? Escriu les cinc exageracions que més empres en la teua parla quotidiana.

.....

.....

.....

.....

c) Busca a Internet el nom de l'inventor de la turbina.

.....

.....

d) Explica quins avanços s'han assolit amb aquest invent.

29. A la pàgina 5 el narrador es refereix a la Mediterrània amb altres sintagmes: *mar nostra*, *la que tenim al davant*. Busca altres maneres de dir...

a) la Lluna

b) el Sol

c) la neu

d) l'alba

30. La granota i el gripau són animals diferents encara que pertanyen a la mateixa espècie. Tot i això tendim a confondre'ns i fem servir *granota* per al femení i *gripau* per al masculí. A continuació hi ha un llistat de noms d'animals que tenen formes diferents per a cada gènere, les coneixes? Que et sembla si ho proves?

- ▶ Gall
- ▶ Porc
- ▶ Bou
- ▶ Cavall

31. Un dels objectes que Carme portava al cistell quan començà el viatge era una ploma màgica d'àguila reial (p. 44). Al planeta hi ha moltes espècies d'àguiles però al nostre territori hi ha una que està en perill d'extinció, es tracta de l'àguila imperial.

a) Busca informació sobre l'àguila imperial.

b) Agafa dues fotos, una de l'àguila reial i una altra de l'imperial i troba els trets que les diferencien.

c) Esbrina perquè s'estan extingint en els últims anys tantes espècies animals.

d) Escribeu el nom dels deu animals que corren un major risc d'extinció en l'actualitat i arreu del món.

32. El llander de la història fa una corona de llanda (p. 53), qui la faria si la matèria primera en comptes de llanda fora...

- ▶ Ferro
- ▶ Drap
- ▶ Joies
- ▶ Fusta

33. Recordes la història que Carme conta a Malafi per convèncer que s'ha de col·locar al cap la corona? Inventa-te'n una altra que tinga almenys vuit línies. No oblidés que has de ser molt i molt convincent.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

34. Les fades Suquel i Segària ja saps que han tingut un paper molt important en el relat.

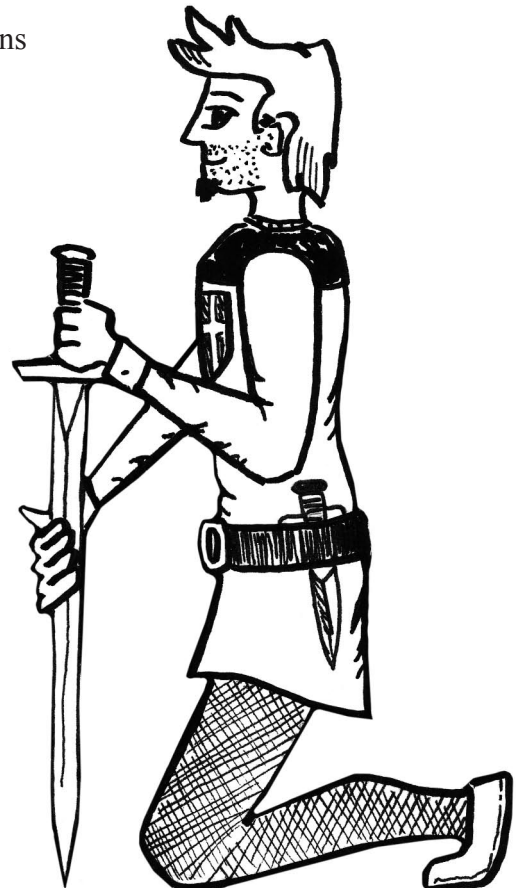
a) Ves a les pàgines 25 i 26 i apunta les característiques que posseeixen.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

b) A la pàgina 27 es fa esment de la llei que regula l'activitat de les fades, a partir de la informació que hi ha, inventa't aquesta llei. Ho pots fer a mode de decàleg. Demana ajuda el mestre o la mestra si mai no has fet un text d'aquest tipus.

c) Si ara mateixes tingueres davant una fada bona quins tres desitjos li demanaries?

35. Sant Jordi és el patró dels cavallers (p. 22). Coneixes cap llegenda sobre el sant?

SOLUCIONARI

3.

G	R	A	L	F	A	L	S	R	O	A	R
R	B	L	R	A	P	E	S	E	H	A	S
E	E	A	T	P	A	R	B	A	T	X	O
V	D	I	L	F	P	L	A	O	I	U	F
O	U	A	B	A	I	L	L	A	M	B	A
L	A	G	A	B	D	I	E	D	O	E	L
I	Q	H	R	Z	A	R	F	G	A	I	G
G	A	F	A	B	E	R	E	R	P	P	U
A	B	M	C	O	R	R	N	C	O	I	E
S	R	E	Z	R	A	B	S	E	M	L	R
X	P	N	E	T	E	T	S	C	E	N	A

FALGUERA

BALADRE

ESBARZER

ALFALS

GRÈVOL

TIMÓ

10.

Bonhome era del pensament que la millor arma era la intel·ligència i la millor batalla, la pau.

p. 10